

Крајем 2014. год. преминуо је архитекта др Михаило Чанак – Чика Мика, истакнути српски пројектант, истраживач и професор. Михаило Чанак је рођен 1932. год. у Београду, где је завршио основну школу и гимназију, након које је уписао Архитектонски факултет у Београду 1951. године. По успешном завршетку студирања, дипломирао је 1957. год., а магистарски рад је одбранио 1975. год. са темом „Функционални аспекти организације стана и њихов утицај на формирање стамбених структура“. Докторирао је 1984. год. на истом факултету, са темом „Вредновање квалитета у стамбеној изградњи и становању“. Своју каријеру је започео 1957. год. у Институту за испитивање материјала Србије – ИМС, где је након низа година постао директор Центра за становање ИМС. Током 1986. год., Чанак долази у Институт за архитектуру и урбанизам где обавља дужности директора до 1988. год., а затим у истом институту остаје у статусу научног саветника до пензионисања 1999. године. Био је редовни члан Академије архитектуре Србије и Инжењерске Академије наука Србије, а у периоду од 1968. до 1987. год. и стални члан југословенске делегације у Групи за грађевинарство Комитета за становање, грађевинарство и планирање ЕЕК Уједињених нација у Женеви. Добитник је Велике награде Савеза архитеката Србије – САС за животно дело и Повеље за животно дело Асоцијације српских архитеката – АСА.

Интересовање за стамбену архитектуру је код Чанка почело да се развија још током факултета и кроз сарадњу са његовим блиским колегама Милосавом Мишом Митићем, Леонардом Ленарчићем, Иваном Петровићем и Иваном Симовићем, са којима је чинио групу „Београдских пет“, у оквиру које су заједно иступали на бројним конкурсима. Прве успехе и реализације (Блок 21 у Београду и Лиман 1 и 2 у Новом Саду) делили су заједно, да би након разлаза Групе 1964. год., наставио да делује са кумом Милосавом

Митићем (Блок 29 у Београду), све до његове преране смрти 1970. године. По речима Михаила Чанка, кумова смрт га је веома потресла и оставила је дубок траг у његовом стваралаштву, јер је Митић представљао стваралачку, експресивну, контратежу његовом рационалном функционализму. Нова свежина у његовом стваралаштву се јавила током сарадње и пријатељства са истакнутим београдским архитектом Александром Ђокићем, који му је својим романтичарским приступом архитектури помогао да преброди јаз који се испречио испред њега одласком Милосава Митића. Плодоносна сарадња са архитектом Ђокићем је уродила реализацијом насеља

Стамбени објекти у блоку 21 на Новом Београду (М.Чанак, М.Митић, Л.Ленарчић и И.Петровић, 1961-1963)

„Кијево – Кнежевац“ (1971–1980) и „Кошутњак“ (1981–1983), а након тога је уследила и сарадња са архитектима П. Напијалом и Д. Симићем, из које је као резултат настало насеље „Бежанијска коса“ у Београду. Иако је Чанак иза себе оставио преко 12.000 реализованих станова у више насеља у Београду и Србији, као круну свог пројектантског рада волео је да истакне Управну зграду издавачке куће „Креативни центар“ у Београду. Скромна, „експресивна минијатура“, како ју је назвала историчарка уметности Дијана Милашиновић Марић, оставила је значајан траг у београдској архитектури, као редак репрезент савремених експресионистичких тенденција.

Посебан аспект Чанковог стваралачког деловања су била хабитолошка истраживања, које је од 1965. год. спроводио са тимом колега у Институту за испитивање материјала Србије - ИМС, да би након 1970. год. оформили Центар за становање ИМС. Као већ увелико потврђени и истакнути истраживач, са преко 140 објављених научних радова (студија, чланака и реферата), Чанак је иницирао израду и учествовао је у стварању београдских норматива за становање 1983. год., који су у великој мери регулисали област стамбене архитектуре, јер је у то време била под утицајем различитих пројектантских импровизација. Врхунац Чанкове истраживачке каријере је представљало двадесетогодишње ангажовање у раду Радне групе за грађевинарство при Комитету за грађевинарство, становање и планирање Европске економске комисије Уједињених нација.

Многи ће га сасвим сигурно памтити по стручности, бројним стамбеним насељима и објектима које је извео, по стамбеним прописима и хабитолошким студијама којима је утицао на развој стамбене архитектуре и културе становања у нашој земљи. Међутим, не мали број је и оних који су имали задовољство да га упознају и као духовитог и изузетног предавача. Од 1983. год., Чанак је организовао и перманентно водио Припремни течај за студије архитектуре „ARD“ (*Architectural Research & Design*), намењен ученицима

завршне године средњих школа, који су били усмерени на студије архитектуре. Након синовљевог одласка у иностранство, Михаило Чанак у својим активностима даје приоритет педагошком раду. Слојевито теоријско и практично знање, али и његово изузетно педагошко умеће, допринели су да „ARD школа“ стекне реноме, не само међу младим људима који се усмеравају на студије архитектуре, већ и у ширим круговима стручне јавности. Током 32 године, колико је континуално држао припремну наставу, имао је преко 1.000 ученика, или „мишова“, како их је звао, који су данас дипломирани и искусни архитекти. Неуморан по природи, Чанак је пуних петнаест година уређивао интерни билтен курса, под називом „ARD Review“, који је по свом садржају, како је он волео да каже, био „омладинско-геријатријски“ часопис, у коме су обрађиване озбиљне архитектонске теме, на духовит и креативан начин. Јубиларни четрдесети број билтена је остварио у последњој години свог живота.

Они који су га ближе познавали, сећаће се и његових романа *Кокитламске хронике* и *Чвракови у Београду*, прича о цару и свињару и о баби са крша, стихова Чика Јове Змаја, Станислава Винавера и провокативних пословица из речника Вука Караџића, које је тако лако и наизуст рецитовао, затим, латинских пословица, за које је почесто само он знао шта значе, као и бројних досетки, којима је на креативан начин мотивисао ученике, а истовремено им и објашњавао њима сложене архитектонске појмове.

На крају, поставља се питање могу ли се у овако кратком мементу досегнути границе Чанковог стваралачког учинка. За један живот је сасвим довољно усрећити десетине хиљада људи својим становима, а треба поменути и многе истраживаче који су остали замишљени над његовим студијама, као и ученике којима је удахнуо вољу и свест о значају и значењу архитектуре.

мр Ђорђе Алфиревић

Стамбени објекти у блоку 29 на Новом Београду (М.Чанак и М.Митић, 1970-1972) - лево

Управна зграда издавачког предузећа Креативни центар у Београду (М.Чанак, 2000-2002) - десно